

Regeringen/Näringsdepartementet

Transportstyrelsens uppföljning av myndigheters inköp av bilar och upphandling av bilresor enligt SFS 2009:1

Sammanfattning	3
1. Bakgrund.....	3
2. Metod	4
2.1 Rapporteringsverktyg.....	4
2.2 Antal myndigheter med rapporteringsplikt.....	4
2.3 Informationsaktiviteter.....	4
2.4 Rapporteringsperiod.....	4
3. Svarefrekvens.....	5
3.1 Antal myndigheter som anmält kontaktperson	5
3.2 Antal myndigheter som inte anmält kontaktperson	5
4. Fordon som ej omfattas av förordningen	5
5. Uppföljning av myndigheternas inköp och leasing avseende miljökrav	6
5.1 Personbilar	6
5.2 Lätta lastbilar	7
5.3 Andelen utryckningsfordon och bilar som är speciellt anpassade för personskydd inköpta under året	8
6. Uppföljning av upphandlingar	8
7. Uppföljning av teknik för drift och förbrukat bränsle	9
7.1 Teknik för drift.....	9
7.2 Förbrukat bränsle	9
8. Uppföljning av alkolås	10
9. Diskussion.....	10
Bilagor.....	11

Sammanfattning

Enligt förordning SFS 2009:1 ska alla myndigheter under regeringen lämna redogörelser till Transportstyrelsen över sina inköp, sin leasing och sina upphandlingar under det föregående kalenderåret. Antalet myndigheter med rapporteringsplikt uppgår till 235, varav 213 har rapporterat till Transportstyrelsen. Det innebär att svarsfrekvensen uppgår till 91 % (att jämföras med 74 % år 2009). Det är ändå anmärkningsvärt att nästan en tiondel av myndigheterna inte har rapporterat svar till Transportstyrelsen då även några av dessa har gjort fordonsinköp under 2010.

Antalet myndigheter som har rapporterat och köpt personbilar uppgår till 57, varav 42 myndigheter (74 %) har gjort inköp (inkl. leasing) som uppfyller kraven i förordningen. Detta motsvaras av att 92 % av de inköpta personbilarna ($N_{tot} = 1166$) uppfyller kraven i förordningen. Detta avspeglar att några få myndigheter köper många bilar varav en stor andel av dessa uppfyller kraven. För utryckningsfordon ($N = 306$) gäller att minst 50 % ska vara miljöbilar vilket är uppfyllt (51 %).

Antalet myndigheter som har rapporterat och köpt lätta lastbilar uppgår till 36, varav 17 myndigheter (47 %) har gjort inköp (inkl. leasing) som uppfyller kraven i förordningen. Detta motsvaras av att 68 % av de inköpta lätta lastbilarna ($N_{tot} = 205$) uppfyller kraven i förordningen. Av de icke godkända lastbilarna är det 61 % som klarar CO₂-kravet men inte kravet på partiklar. Om dessa räknas som godkända blir 72 % av myndigheterna godkända och andelen godkända lastbilar blir 88 %.

De myndigheter som ej gjort några inköp och rapporterat detta kan också betraktas som godkända. I så fall blir andelen godkända myndigheter 84 % (personbilar) och 83 % (lätta lastbilar). Av de myndigheter som lämnade uppgifter för 2009 var 90 % helt godkända.

1. Bakgrund

Syftet med förordning 2009:1 är att öka andelen miljöanpassade och trafiksäkra bilar, i förordningen uppdelat i personbilar och lätta lastbilar. Alla myndigheter under regeringen ska senast 1 mars lämna en redogörelse till Transportstyrelsen för sina inköp, sin leasing och upphandlingar under det föregående kalenderåret. Transportstyrelsens uppgift är att göra en uppföljning av myndigheternas redogörelser, inklusive för den egna verksamheten. Uppföljningen ska lämnas till regeringen senast 1 april.

2. Metod

2.1 Rapporteringsverktyg

Det verktyg som används för inrapportering av uppgifter enligt SFS 2009:1 är sedan år 2009 ett webbaserat uppföljningsverktyg som kallas för FRIDA.

Uppgifterna i FRIDAS databas består av fordonsdata från Transportstyrelsens vägtrafikregister.

Respektive kontaktperson får ett unikt användarnamn och lösenord till rapporteringssystemet. Vid inloggning presenteras de fordon som myndigheten köpt/leasat under föregående kalenderår samt en sammanställning över myndighetens totala fordonsinnehav. Via gränssnittet rapporterar användaren uppgifter i enlighet med förordningen (§ 30) samt motiverar eventuella skäl till avsteg.

2.2 Antal myndigheter med rapporteringsplikt

Antal myndigheter i den statliga redovisningsorganisationen uppgick under år 2010 till 243 stycken.¹ Av dessa är det fyra stycken som startar den 1 januari 2011 och därmed inte har rapporteringsplikt för redovisningsåret 2010.² Vidare är det tre myndigheter som löper under Riksdagen och dess verk³ och därmed inte har rapporteringsplikt (med hänvisning till 2009:1, 1 §). En myndighet är undantagen från förordningen eftersom den arbetar helt med sekretessbelagd verksamhet⁴ (med hänvisning till 2009:1, 1 §). Totalt är det utifrån ovanstående **235 myndigheter** med rapporteringsplikt.

2.3 Informationsaktiviteter

Transportstyrelsen gjorde i början av oktober ett informationsutskick via e-post till samtliga myndigheter med uppmaning om att anmäla kontaktperson för rapporteringen senast den 22 oktober.

Till de myndigheter som inte anmält kontaktperson skickades ett påminnelseutskick via brev den 23 december.

2.4 Rapporteringsperiod

Rapportering för år 2010 skedde under perioden 7 februari 2011 till 1 mars 2011.

---

¹ Källa Ekonomistyrningsverket,
<http://www.esv.se/myndigheterstatligaredovisningsorganisationen.4.76b9ee0011a1590724180003632.html>

² Domarnämnden, Myndigheten för vårdanalys, Statens medieråd, Stockholms dramatiska högskola.

³ Riksdagens ombudsmän JO, Riksdagsförvaltningen, Riksrevisionen.

⁴ Säkerhetspolisen.

3. Svarsfrekvens

3.1 Antal myndigheter som anmält kontaktperson

Antal myndigheter som meddelat kontaktperson är 213 st, det vill säga 91 % av de myndigheter som har rapporteringsplikt (motsvarande siffra var vid föregående inrapporteringsperiod 74 %).

Av dessa har samtliga rapporterat svar i rapporteringssystem . En myndighet har rapporterat delvis och resterande myndigheter har rapporterat fullständiga svar.

3.2 Antal myndigheter som inte anmält kontaktperson

Det är 22 myndigheter som inte anmält kontaktperson till Transportstyrelsen. Vilka myndigheter som inte anmält kontaktperson, och därmed inte rapporterat, framgår av **Bilaga1_myndigheter_ej_angett_kontaktperson**. I bilagan framgår även vilka av dessa myndigheter som köpt/leasat fordon under 2010.

4. Fordon som ej omfattas av förordningen

Totalt har 2924 personbilar/lätta lastbilar registrerats på myndigheter under 2010. I de fall användaren rapporterat något av nedanstående har fordonet tagits bort från statistiken eftersom de inte avser inköp/leasing:

- Beslagtagna fordon av Rikspolisstyrelsen
- Omhändertagna fordon av Trafikverket
- Äldre fordon flyttade mellan olika filialer inom samma organisation
- Fordon flyttade mellan myndigheter i samband med att myndighet upphört.
- Fordon avsedda för militära ändamål som enligt förordningen 1 § ej omfattas av rapporteringen.

Antalet undantagna fordon uppgår till 1 553 st och finns angivna i **Bilaga2_borttagna_fordon**.

5. Uppföljning av myndigheternas inköp och leasing avseende miljökrav

5.1 Personbilar

Med utgångspunkt från förordningens krav har utfallet av myndigheternas inköp (inkl. leasing) delats in i följande kategorier:

Kategori	Kommentar	Utfall (N=1166)
Utryckningsfordon, Miljöbil	Klarar kraven i 5 § <i>Enligt 6 § ska 50 % av utryckningsfordonen vara miljöbilar.</i>	150
Utryckningsfordon, Särskilda skäl	Klarar ej kravet i 5 § men särskilda skäl har angetts. <i>Enligt 6 § ska 50 % av utryckningsfordonen vara miljöbilar.</i>	5
Utryckningsfordon, Klarar ej kraven för miljöbil	Klarar ej kraven i 5 § <i>Enligt 6 § ska 50 % av utryckningsfordonen vara miljöbilar.</i>	151 (obs att kravet är uppfyllt ändå pga. 6 §)
Särskilt anpassat för personskydd	Undantas enligt 5 §	42
Spaningsverksamhet	Undantas enligt 5 §	7
Miljöbil	Klarar kraven i 5 §	607
Ej miljöbil, Särskilda skäl	Klarar ej kraven i 5 § men särskilda skäl har angetts enligt 5 §	42
Klarar ej kraven för miljöbil	Klarar ej miljöbilskraven i 5 §	86
Fler än 4 sittplatser utöver föraren, Klarar kraven	Klarar kraven i 7 §	62
Fler än 4 sittplatser utöver föraren, Särskilda skäl	Klarar ej kraven i 7 § men har angett särskilda skäl enligt 9 §	8
Fler än 4 sittplatser utöver föraren, Klarar ej kraven	Klarar ej kraven i 7 §	6

I **Bilaga3**_personbil återfinns en uppföljning av myndigheternas inköp och leasing avseende personbilar. Det framgår att totalt 57 myndigheter har köpt eller leasat personbilar under 2010. Totalt har 1166 personbilar köpts eller leasats. I tabellhuvudet har olika färger använts för att belysa utfallet:

Grön: Uppfyller alla krav eller har angett särskilda skäl

Vit: Undantagen

Rött: Kraven är inte uppfyllda

Utryckningsfordonen är ett specialfall i sammanhanget eftersom de får undantas, givet att minst 50 % är miljöbilar. De som klarar miljöbilskravet har grönmarkerats medan de övriga ej har markerats.

Analysen visar att 74 % av de myndigheter som har köpt eller leasat personbilar har klarat kraven. Detta motsvaras av att 92 % av de inköpta personbilarna uppfyller kraven i förordningen. Detta avspeglar att det är några myndigheter som köper många fordon och som har en stor andel godkända fordon.

Totalt har 306 personbilar köpts in som används som utryckningsfordon. Av dessa fordon är 155 miljöbilar eller särskilda skäl har angetts. Det innebär att 51 % av utryckningsfordonen uppfyller kraven. Förordningens krav är därmed uppfyllt.

5.2 Lätta lastbilar

Med utgångspunkt från förordningens krav har utfallet av myndigheternas inköp (inkl. leasing) av lätta lastbilar delats in i följande kategorier:

Kategori	Kommentar	Utfall (N=205)
Utryckningsfordon, Klarar kraven	Det finns inget krav på CO2 men krav finns för partiklar (< 5 mg/km) enligt 11 §	3
Spaningsverksamhet	Undantas enligt 10 §	1
Klarar kraven	Klarar kraven i 10 § och 11 §	122
Klarar ej kraven, Särskilda skäl	Klarar ej kraven men särskilda skäl har angetts enligt 12 §	12
Klarar CO2 men partiklar högt	CO2-kravet i 10 § är uppfyllt (< 230 mg/km) men partikelkravet i 11 § uppfylls ej	41
Klarar ej kraven	Klarar ej kraven i 10 § och 11 §	26

I **Bilaga4**_lastbil återfinns en uppföljning av myndigheternas inköp och leasing avseende lätta lastbilar. Det framgår att totalt 36 myndigheter har köpt eller leasat lätta lastbilar under 2010. Totalt har 205 lastbilar köpts eller leasats. I tabellhuvudet har olika färger använts för att belysa utfallet:

Grön: Uppfyller alla krav eller har angett särskilda skäl

Vit: Undantagen

Orange: Kraven är nästan uppfyllda

Rött: Kraven är inte uppfyllda

Lätta lastbilar som används som utryckningsfordonen har inget CO2-krav men däremot ett krav på utsläpp av partiklar (dieselfordon). Det var endast 3 fordon i den kategorin och dessa uppfyller kraven.

Analysen visar att 47 % av de myndigheter som har köpt eller leasat lätta lastbilar har klarat kraven. Detta motsvaras av att 68 % av de inköpta lastbilarna uppfyller kraven i förordningen. Av de icke godkända lastbilarna är det 61 % som klarar CO2-kravet men inte kravet på partiklar. Om dessa räknas som godkända blir 72 % av myndigheterna godkända och andelen godkända lastbilar blir 88 %.

5.3 Andelen utryckningsfordon och bilar som är speciellt anpassade för personskydd inköpta under året

Myndigheterna har rapporterat antalet fordon som är utryckningsfordon eller speciellt anpassade för personskydd (30 §, punkten 4). Totalt har 379 fordon rapporterats (**Bilaga5_personskydd_utryckningsfordon**). I analysen (Kap. 4) är antalet lägre beroende på att fordon som inte bedömts ingå i rapporteringen tagits bort, t.ex. de fordon som flyttats inom en myndighet och inte innebär ett nytt inköp. Andelen utryckningsfordon och fordon med personskydd är 23 %.

6. Uppföljning av upphandlingar

Myndigheterna har rapporterat att 8 upphandlingar av taxiresor har gjorts och 4 upphandlingar av hyrbilar har gjorts under 2010. Fördelningen av antalet upphandlingar av bilhyra och taxiresor för respektive myndighet framgår av **Bilaga6_ upphandlingar**.

Förordningen ställer vissa krav (§ 23-29) på upphandlingarna vad gäller miljö och trafiksäkerhetskrav. Ingen myndighet har rapporterat särskilda skäl till varför de inte följt förordningen.

7. Uppföljning av teknik för drift och förbrukat bränsle

7.1 Teknik för drift

Nedan redovisas vilken teknik för drift som inköpta och leasade bilar är utrustade med (30 §, punkten 3). Fördelningen per myndighet återfinns i **Bilaga7_teknik_for_drift**. Det framgår att 37 % att fordonen är utrustade med teknik för alternativa bränslen eller eldrift.

Teknik	Antal
Bensin	124
Bensin/El	17
Bensin/Etanol	363
Bensin/Metangas	86
Diesel	780
El/Etanol	1

7.2 Förbrukat bränsle

Nedan redovisas hur stor den sammanlagda volymen av förbrukat bränsle är för sådana miljöbilar som är utrustade med teknik för drift helt eller delvis med alternativt bränsle, fördelat på slag av bränslen och fordonsslag (30 §, punkten 5).

Bränsleslag	Lätt lastbil	Personbil	Totalt
Bensin (liter)	5304	1 418 897	1 424 202
El (kwh)	-	20 018	20 018
Etanol (liter)	4146	3 769 844	3 773 990
Metangas (Nm ³)	3855	149 893	153 748
Motorgas (liter)	-	5473	5 473

Glädjande är att se etanolförbrukningen är mer än dubbelt så stor som bensinförbrukningen. Fördelningen för respektive myndighet framgår av **Bilaga8_volym_forbrukat_bransle**. Flera myndigheter har uttryckt att de saknar bra uppföljningsverktyg för att redovisa exakthet i volym förbrukat bränsle (se **Bilaga9_ovriga_avsteg**). Uppgifterna är i dessa fall baserade på schablonberäkningar.

8. Uppföljning av alkolås

Nedan redovisas hur stor andel av de inköpta och leasade bilarna och av de bilar som myndigheten äger eller leasar som är utrustade med alkolås (30 §, punkten 6).

	Antal fordon med alkolås införskaffade under år 2010	Totalt antal fordon införskaffade under år 2010 (utryckningsfordon, fordon med personskydd, fordon för spaningsverksamhet ej medräknade enligt 17 §)	Antal fordon med alkolås införskaffade före 1 januari 2010	Totalt antal fordon införskaffade före 1 januari 2010 (medräknat omhändertagna fordon, flyttade fordon inom organisationer samt utryckningsfordon)
Personbil	342	811	432	11 509
Lätt lastbil	102	201	106	1 979

Fördelningen för respektive myndighet framgår av **Bilaga10_alkolas**. Totalt är 42 % av antalet personbilar och 51 % av antalet lätta lastbilar införskaffade under 2010 utrustade med alkolås. Vid 2009 års rapportering lämnades inga uppgifter i Transportstyrelsens sammanställning men beräkningar visar att motsvarande siffra var 30 % för personbilar och 70 % av antalet lätta lastbilar. Vad gäller personbilar tyder utfallet på en positiv trend, men det är anmärkningsvärt att färre lastbilar med alkolås införskaffades under 2010 jämfört med 2009. Orsaken till denna utveckling måste följas upp.

Vad gäller myndigheternas totala fordonsinnehav, och den procentuella fördelningen för alkolås, är det en osäkerhet eftersom totalsiffran omfattar omhändertagna fordon, fordon som är flyttade inom organisationer samt fordon som är undantagna enligt förordningen. Det är därför absolut nödvändigt att till nästa års rapportering säkerställa att relevanta uppgifter kan hämtas ur rapporteringssystemet även för äldre fordon.

Myndigheterna ska sträva efter att minst 75 procent av de bilar som en myndighet äger eller leasar ska vara utrustade med alkolås från och med den 1 januari 2012 (enligt 16 §).

9. Diskussion

Det är anmärkningsvärt att det finns myndigheter som inte alls rapporterar till Transportstyrelsen, speciellt de myndigheter som har gjort inköp under 2010.

Det kan också konstateras att flera myndigheter som rapporterar har problem att följa förordningen fullt ut.

Det kan finnas flera skäl till att flera myndigheter inte verkar följa förordningens krav. Det är en stor arbetsbelastning för de myndigheter som köper många fordon att rapportera in särskilda skäl för varför de inte köper fordon som uppfyller kraven i förordningen. En annan orsak är att myndigheterna helt enkelt har missuppfattat de krav som förordningen ställer.

Transportstyrelsen har ett ansvar att underlätta rapporteringen så att arbetsbördan för myndigheterna blir rimlig. Inrapporteringssystemet Frida är ett hjälpmedel men kan förbättras. Flera åtgärder har identifierats som kommer att göra systemet mer användarvänligt och intuitivt. Det kommer i sin tur minska förfrågningar till handläggare samt ge en minskad risk för avvikande svar.

Förordningen har från och med 2010-10-01 ändrats till att Transportstyrelsen ska göra en *uppföljning* (tidigare *sammanställning*) till regeringen (enligt § 32). Därmed har Transportstyrelsen fått ett utökat ansvar för att hjälpa myndigheterna till bättre inköp. Transportstyrelsen kommer, i dialog med Näringsdepartementet, att vidta åtgärder för att få information varför förordningen inte följts och vilka problem som ligger bakom det.

Några myndigheter har fordon registrerade i det militära fordonsregistret utöver fordon i vägtrafikregistret. I de fall fordonen inte är avsedda för militära ändamål har myndigheterna gjort en särrapportering. Till nästa år kommer dessa myndigheter att uppmanas till att använda en speciell mall för dessa särrapporteringar. Detta gäller även andra eventuella särrapporteringar.

För övrigt kan nämnas att flera kontaktpersoner har uttryckt att rapporteringen tangerar SFS 2009:907 *Förordning om miljöledning i statliga myndigheter*.

Bilagor

Bilaga1_myndigheter_ej_angett_kontaktperson
Bilaga2_borttagna_fordon
Bilaga3_personbil
Bilaga4_lastbil
Bilaga5_utryckningsfordon_personskydd
Bilaga6_upphandlingar
Bilaga7_teknik_for_drift
Bilaga8_volym_forbrukat_bransle
Bilaga9_ovriga_avsteg
Bilaga10_alkolas